

LLUIS CAPDEVILA

////////////////////

EL VIANANT MISTERIOS

"Poema de Nadal a muntanya, un acte en vers".

1
D R A M A T I S P E R S O N A E

DIGNA

BERTA

EL VIANANT MISTERIOS

L'HOSTALER JOAN

EL VELL FIRAIRE

EL VELL PASTOR

EL CAPTAIRE

FIRAIRES 1er, 2on i 3er

PASTORS 1er, 2on, 3er, i 4art

UN RABADA

L'HEREU

EL TRAGINER

L'Acció en un hostal del Pirineu Català, en
les darreries del segle XVIII

LA ESCENA:

Es la sala baixa d'8 un hostál fora poble. Al fons una gran porta en arc que s'obre al camí. Quan se tanca aquesta porta es veu en una de les seves ales una branca de llorer i els gois d'un Sant

que, de tan fumat com está, ja no se sab quin Sant es. A l'esquerra una gran llar de foc, d'enorme campana ornada amb ceràmiques catalanes del segle XVII,. El corresponent vanc d'escó, els característics calamástecs, etc.

Ala dreta duès portes, una que mena a la cuina i una altra que mena al estable.

De la dreta arrenca una escala de fusta que condueix a la galeria de les cambres altes. Aquesta galeria passa per damunt la porta forana i, al arribar a la paret de l'esquerra es converteix en un corredor del cual es veu l'entrada negra,

Del sostre, de enormes vigues pintades de blau, penja un fanal de ferros forjats. En la campana de la llar hi ha una llumanera de quatre vecs.

Damunt d'una gran taula que hi ha a primer terme esquerra un altre llumanera.

A la paret del fons uns sacs de grà, uns garbells, una gran dall lla.

C O M E N Ç A:

Prop la porta del fons, asseguda en una cadira vaixa
Digna fila canem ros com els seus cabells. Es una noieta d'uns diset
 anys, molt jentil, tota resplandor, que els hostalers s'han afillat.

Al aixecar-se el teló entra per la dreta Berta, l'hostalera. Es
 una vella de cinquanta anys, plena de bonhomia. en veurela, diu la
 noieta.

Digna:

Aquesta nit es plena de bondat.
 El blau del cel omple totes les vides,
 el ponent té una ratlla de gran serenitat
 i els estels brillen com animes eternides.

Mare, quan se fan foscos els camins
 i es va fonent la tarda,
 els vianants que anaren mon endins
 deuen sentir encare més basarda,
 dintre el silenci dels camins.

Berta:

Pro avui, amb la blacura de la neu,
 s'els fa blanc el camí i blanca la vida.
 No es pert ningú mai en la nit de Deu!

Digna, abocant-se en fora del portal:

Quina calma mes gran. La terra es adormida
 com si penses en un infantament.
 Un miracle de Deu sembla que ompleni els aires.

--mM

-Mirant a la fosca del camí-

Qui es aquella jent?

-Berta, que ha eixit al camí,
 diu ara, entrant:

Berta:

Son els firaires.

-Digna s'aixeca i plega elfus
 i la filosa, que deixa en un
 en un recó del fons.

Cada any, quan ve Nadal,

pasen la vetlla aquí,
firen un poc a missa matinal,
idespres continúen el camí
fins el poble veí:

-Entren els firaires. Son
quatre marxants carregats
amb les seves caixes curu-
lles de sedes, plomes, tombagues, collars
rets i aigües d'olor.

Al arribar ells, apareix L'hostaler
Joan per la porta de la dreta-

Primer Firaire:

Que Deu vos guardi, bona gent del hostal!

L'hostaler Joan:

Benvinguts

-Ple de bonhomia els ajuda a descarregar
els seus estres.

Deixeu aquesta carga.

Segon Firaire:

Venim forsa cansats,

Berta:

Es natural, amb tant de pes

Digna:

Y amb la ruta tan llarga
que devéu haver fet!

Tercer Firaire:

Així, així.

-Entra el Quart Firaire, Es un vell
d'inefable simpatia, un vell d'aquells
que es veuen sempre en les estampes
i poques vegades en la vida.

Quart Firaire:

Santa nit, l'amo! No us envellíu gaire.
Jo quasi ja no puc el meu camí.
El pes dels anys m'ha pres tot el bon aire
i hom no està pas d'humor, vetho aquí.

Berta:

Bé quen deveu portar, molts al damunt!

-Els demés firaires s'han assegut en-
torn la taula, i Digna, tota resplan-

dor i gentilesa, els aten.

Quart Firaire;

Setanta sis ja en porto, i ben feixucs,
i afé que si no fos per aquestes cames,
encar caminaria amb els ulls clucs
per tots els environs. Però els anys son com flames
que van cremant el boscallat del cós,
i la forsa i la sanc es tornen cendre,
i ens va entrant el calfret pel moll del os
i ni pots caminar, ni el braç sab vendre.

Digna; acompanyant-lo a la llar, on crema un alegre foc de serments:
Seiú, seiú. Promte els pastors vindrán
i soparem tots junts. No trigarán pas gaire.

Quart Firaire:

Enguany en vé un de nou el meu net gran.
Y aquest es l'últim any que jo faig de firaire.

-A Digna, que ha restat dreta al seu
davant-

Mira.

Y mira, noia, com que ets tan bonica,
i tots els anys ets tan gentil amb mi,
perqué em recordis una mica mica,
quan un altre any ja no pugui venir,
escolleix la mes bella de las joies.

-El mes jóve ~~dies~~ dels firaires,
un adolescent gairebé, porta la cai-
xa on el vell guarda la seva merca-
deria.

La que llueixi més del meu bairt.
Vull que et sentin enveja les noies
al veuret dur una pedra com un estel de cap el tart.

-Donant-li tombaga-

Te. Un anell clar com una estrella d'or,

clar i lluent com jo vui la teva vida.

Tant debó fos l'estrella qu'et guies el cor
i t'allunyes la fosca i la mentida.

-La noieta pren l'anell i besa la mà
al marxant. Berta i Joan s'apropen.

Berta, resplandent d'alegria.

Un anell d'or! Saveu qué diuen, avi?

Que quan un vell a una noia li dona un anell,

abans que l'any s'acabi

aquella noia ja ha trovat donzell.

Y, no ho se pas!, pero pressento una cosa

que no se com ni quan vindrá per mi.

Hi penso i no ho entenc. Pero el meu cor gosa

pensan en una cosa

que un jorn ha de venir.

Segón Firaire:

Cal que t'hi afanyis, doncs, que l'any s'acba,

i per a escollir heréu dintre aquest any

emb sembla, noia, que t'hi veurás blava.

Tercer Firaire, qu'es el mes jóve de tots:

Qui sab! No li donéu cap desengany!

-El Quart Firaire ha tancat l'arca i

l'ha deixat arrimada a la paret del

fons. Ara, davant la porta overta del

hostal, diu:

Quart Firaire:

Un hostal! Vos, amo, no ho savéu

qué es un hostal pels que van fent la ruta
de poble en poble, quan ja no podéu,

i la pols dels camins deixa la gola eixuta.

No savéu com la passa es menys cansada

i tot el cós recobra més dalit

al pensar que al tombar la recolzada
 l'hostal es la ma pía overta dins la nit.
 Y quan ja hi ets aprop i sents algú que crida,
 o al passar l'era lladren els mastins,
 si vas cansat del pés d'aquesta vida,
 sents el repós de tots els mil camins.
 Jo, que ja tinc tans anys que fa fredat,
 i he fet tants anys aquí la vetlla de Nadal,
 em sembla que al entrar a l'Eternitat
 creuré que arribo aquí al hostal.
 Y li dire a Jesús, qu'es l'hostaler divi:
 Si em volguesiu acollir en la vostra posada! *✓*
 Vinc fadigat del mon, he fet el meu cami
 i duc el cos i l'anima cansada.
 Y em semblará qu'Ell em somriu com vos
 i que he trovat en Ell l'hostaler conegút
 que m'allarga la má i em diu: -Y dós,
 ¿com es que per aquí us havéu perdút?
 Y li diré: Miréu, venim a vendre,
 com cada any, a la fira de Nadal
 i al anar a obrir el baiárt hi haurá el ^{meu} có's fet cendra.
 Pro l'animeta ja será allá dalt!

Digna, amb un somriure:

Y qu'es bonic aixó! Diguéu, avi, diguéu!
 Contéu més coses belles.

No em cansaria mai de sentir aquesta véu
 qu'es com un cel que va florint estrellas.

Berta, qu'es una dona que toca sempre de peús a terra:

Mira, Digna. Ja son aquí els pastors,
 i hem d'anar pel sopar, que la contalla
 del vell firaire es tota resplandors,
 pro sense la minestra el cos s'encalla

-Digna, amb un gest de trist assentiment, segueix a Berta que s'entra a la primera porta de la dreta on se suposa que hi han les cuines. Entren els pastors. Son cinc i un rabadá. Heus aquí l'escena convertida en un primitiu grabat al boix. Dels pastors n'hi ha un de molt vell, amb grans barbes blanques i apostòliques. Els altres son de mitjana edat i el pel aspre els blaveja la part inferior del rostre. El rabadá es gairebé un infan. Tots porten les seves ofrenes. El vell pastor porta un cabrit al coll. Un altre un gran ram de pomes vermelles. Un altre un gerricó de daurada mel. Un altre una parella de tudóns

El Vell Pastor:

Santa nit que tinguéu, bona gent del hostal!
Hem deixat a la cleda les remades,
i aquí ens teniu. Que la nit de Nadal
deixi en les vostres animes cansades
el seu blau celestial

L'hostaler Joan, mentres tanca la porta forana:

Y doncs, ¿on anéu tan carregats?

El Vell Pastor:

A la misa del gall, a portar aquets presents.
Pero abans, com cada any, soparém tots plegats.

-El Rabadá aixís que véu al Vell Firaire corra a llensar-se als seus brassos.

El Rabadá:

Avi!

El Vell Firaire:

Fill meu!

El Rabadá :

Qu'es de la vostra vida?

El Vell Firaire:

Plena de goig veiente aquí aprop meu,
del meu nom bó i honrat branca florida,
en aquesta nit santa del sant Deu!

El Vell Pastor, dirint'se a la taula.

Y els firaires, que tal? Que conteu , bona gent?

Quart Firaire:

Oh, nosaltres com sempre. Seguint de fira en fira,
mai allargant la mànega més qu'el bras.
Peró cada any que sobre el mon se gira
arronsa un poc el cós i afeixuguéija el pás.
Y que? Veig que porteu uns bons presents enguany.

El Vell Pastor:

Jo el cabrit millor de la remada
perque Jesus ens lliuri de tot mal averany
i ens sigui ben plaent la nova anyada.

Un altre pastor:

Jo duc un ram de pomes tardorals
com brases que han florit als branquillons.
Escaurán bé a les galtes celestials.
Aquets claps de vermell son senyals de petons.

L'altre pastor:

Jo duc un gerricó de mel,
qu'es vi i sol ficat dintre una gerra.
L'agrairé Aquell que ha vingut del cel
per omplenar de mel i dolcesa la terra.

L'altre:

Jo duc un feix de llenya, que aixís com la veiu,
séca, esfullada, i amb son posat trist,
farà que presenteixi l'infant Jesús la creu
i en el pesebre ja serà Sant Crist!

El Rabadà, mostrant un pollastre:

Jo li porto aquest gall que canta les hores
com el rellotge vell del campana,
i avisa vells, als heréus i a les noies
que el dia ja es fa clar!

L'hostaler Joan:

Bah, bah, deixeu de coses!

Berta, apareixent amb unes plates de vianda fumeijant:

A la taula i al llit, al primer crit.

Aixo està a punt de clavarhi la dent.

-Uns trucs tímids i reselosos
sónen a la porta del fons,

L'hostaler va a obrir i entra

Un pobre de camins

El pobre de camins:

Que Deu us dongui una santa nit,
Em donarieu vos un xic d'acolliment?

L'hostaler Joan:

Entreu, que aquesta casa es sempre overta
pels desvalguts que fan el seu cami,
i van caiguts pel mon amb la petjada incerta
sota el destí.

Y encara ho es mes que mai en la nit de Nadal,
la nit de Deu! Qui negaria hostatge
si cada cor avui es un hostal

pels tristos que van fent peregrinatge?
Entreu, entreu!

-Cal advertir que amb els trucs
els pastors i els firaires s'han

aixecat dels seus seients, encu-
riosits. Al veure que es tractava
d'un humil pobre de camins han
repres els seus llocs. En un ex-
trem de la taula s'aseuen Berta,
Digna, i L'hostaler Joan. En l'alt
tre, a indicació del hostaler,
El pobre de camins

Seieu aquí, si us plau.

-El Pobre de camins, que com els
gossos, coneix el cop de péu de
la pietat humana, mira als pas-
tors i als firaires i diu, amb
humilitat i rezel, abans d'asseu-
res:

El pobre de camins:

Deu vos guart, gent de bé. Vaig d'aquesta manera...

-Mirant-se, avergonyit i trist,
les esparracades vestidures-

L'hostaler Joan:

No son les robes les que fan l'esclau.
Els bons vestits a voltes amaguen cors de fera.
Y moltes el mes mal vestit
i el que porta la vida mes feixuga,
es el que dú mes clar l'esperit
i en l'ànima no hi porta cap arruga.

-Seguint el fil del seu pensament,
que ara es torna evocador:

Em sembla qu'era air. Encar el veig
el pare de la Digna.

-Passant a la minyoneta gentil la
má pels cabells, en una caresa su-
au.

Un vell de barba blanca

que cuan parlava feia un barboteig
com la remor qu'el vent sol fer en la branca.

Y a fe qu'era una branca ben florida!

Va arribar aquí una nit de Nadal,

va demanar acollida,

i el varem acollir. Però es hostal.

La Digna era menuda, molt menuda.

Els varem dar sopa,

un bon jaç tou per la seva jaguda...

i el vell es va adormir: ja no es va despertar.

desde aleshores que la Digna es nostra.

-Amb una tendresa infinida-

L'estimo més que tot aquest hostal,

mes que la llum dels ulls que tinc al rostre.

¡Es el meu jesuset de la nit de Nadal!

El vell pastor:

Oh, la nit de Nadal, que n'es de ermosa,

plena del resplandor del Nen Jesus!

El pobre de camins:

Es una historia de color de rosa ,

pro tot plegat ho veig massa confús

El vell firaire:

Una nit esplendent, plena de llum i neu:

els angels i els pastors cap a Bethlehem cantan.

El pobre de camins, amargament:

Cantaven porque havia nascút Deu...

No es va fer res d'aixó

al neixer jo,

que soc un trist captant!

Y, vaja, ja em direu que ha redimit.

On es la redemció
 si encara hi han perdúts dintre la nit
 i captaires esparracats com jo?

El vell pastor:

Pero, i ara! que diu aquest bon hom?
 Que no ho sabeu que aixó es una heretgia?
 Jesus, el fill de Deu, va redimir a tot-hom.
 Si no hagués vingút Ell, aquest mon qué seria!

El pobre de camins:

Qué seria, diéu? Y ara qué es?
 Si hi ha qui dúu el dolor dintre les venes
 i va de cap per terra sota el pés
 de totes les follies y les penes!
 A Deu no li dugueren el llop, sinó l'anyell!
 Y perxo avui el llop encar mosega,
 i va engreixa el ventre i embotintse la pell
 amb la sang del anyell que encar gemega.

Digna, dolsament:

Aquestes heretgies que diéu,
 perquè sofriu, Deu les perdonará.
 Encar que el viure no us hagi estat plá,
 siguéu bo sempre i us consolareu.

El pobre de camins la mira llarga-
 ment amb la seva mirada trista tris-
 ta i profunda. Digna segueix dirigint
 se al Vell Firaire

Conteu rondalles. Vos, firaire,
 en devéu saver un sac de contes bells!

El Vell Firaire:

Ja ho crec, Digna, que en sé! Ja no es recorda gaire.

N'he sentit molts, pro el temps s'els endu enlaire
com un gran vol d'ocells.

Digna:

Jo no ho sé, pero, sento una alegria
quan parléu de camins que no conec,
qu'em sembla que algun dia
tinc de pasar-hi ben a frec a frec.
Aquestes coses que contéu tan belles
que, pobreta de mi, m'han fet plorar!
De vegades vigilo les estrelles
i busco la que te l'esguart mes clar,
i penso si es la meva aquella estrella,
la que s'aturará en el meu portal,
i em farà viure una vida mes bella
clara com aquesta nit de Nadal.
Y sommio i sommio i la vida,
pléna del sommi, s'em va fent mes lleu.
Potser el meu sommi sigui una mentida,
;pero es meravellós com si vingues de Deu!

-Ha dit aquestes paraules, tremoloses
d'emoció, amb una veu llunyana i ar-
denta i una mirada perduda. Ara es
passa la ma pel front palit i dema-
na:

Diguéu rondalles. No en savéu, pastor?

Conteu-men forces: ja savéu que em plau.

El vell pastor:

Doncs, escolta: eixa tarda, allà entre dos clarors,
hem vist passar pel mon al comte Arnau.
Fogia de la terra, esperitat,

i es girava endarrera, com si li savés greu.
 Pro no hi estava bé una ànima en pecat
 avui damunt la terra havent de neixer Deu.
 Y deixava una mena de basarda
 i un renill de cavall ànima endins,
 com un baf de pecat d'aquesta tarda
 barrejat amb tristor de mil camins.

-Amb la ultima paraula del pastor que
 evoca la llegenda damnada, sonen uns
 trucs lnts i espaiats en la porta fo
 rana. Se sent xiular en les branques
 nues dels arbres del cami.

Tots, esglaiats, claven la mirada en
 la porta. L'ostaler Joan, despres d'un
 moment de dubte, va a obrir. Entren El
Traginer i L'Heréu. Tipu abandarrat i
 groixut de don Joan de poble. Riure
 gras i insolent. Molta fatxenda i mi-
 mica desmesurada.

El Traginer:

Hola, Joan! On teniu la pubilla?

Venim a fer el gotet.

L'Heréu:

El vi aclara la vista i l'esparpilla,
 i guarda el cos del fret.

El Traginer, dirigint-se amb un gran crit a la taula:

Apa, Digna, que avui servirás tu,

Digna, aixecanse:

Qué voléu?

L'Hereu:

Moscatell, que fa el cor xop.

El Traginer:

Jo vi negre, que fa anar ben segur
pels camins foscos de gola de llop.

-La noieta gentil els serveix.

Els dos garsóns alcen el vas
amb una riallada. L'Heréu, mirant
a Digna de cua d'ull:

L'Heréu:

Si en aquest moscatell hi hagues la gracia teva,
d'un glop me la veuria tot seguit,
i llavors per sempre fores meva
i riuries com mai dintre el meu pit.

El Traginer:

Vaja, no siguis poca solta.
Aixís que béus ja estas sentimental.

L'Hereu:

Al veure aquesta mossà el cap em volta.

-Riu amb una ampla i grassa riallada d'ébri, i afegeix amb incoherència:

Y que? Total, qui es? La mossà del hostal!

Digna:

Gracies a Deu, al mon encara hi han classes,
senyor heréu presumit
que et perds de vista i no sabs on passes
amb el cor a les fosques i adormit.

L'Heréu:

Oh, jo rai! Jo... La rossa de la vall...

L'hostaler Joan, desde taula:

Au, au, heréu, no ens contis tonteries

L'Heréu, redressant-se d'una manera grotesca, ofés

Qui, Jo? Al temps de fer un badall

totes les noies d'aquestes masies

ja han begút oli.

Digna:

Ai, el senyor orgullós!

Que et penses que fa home el parlar aixís?

No: aixó fa talós

o carregat de vi.

El Traginer:

Aquest, l'heréu, quant els camps son granats, son

per les feixes empaita les pageses.

Per aquestes feixes hi te mes pecats

que grans de blat les espigues enceses

L'Heréu, riént i estarrufant-se com un gall:

No parlis pas dels altres, que fas ben bé el que pots,

vatúa el mon! per'questes carreteres.

amb l'escusa de beure i dar un pinso als matxos

has enganyat a tantes hostaleres!

Berta:

Vosaltres el que sòu dos baligues-balagues

que us creiéu que en el mon tots som iguals.

Féu mes mal que la pedra i que les plagues,

i encar despres riéu dels mals!

L'Hostaler Joan:

Anéu seguint la vostra nit

i deixeu-nos en pau fins que es fassi de dia

El Traginer:

Ei, l'amo ! No ens treguéu, que merxem tot seguit.

La d'avui es la nit de l'alegria

Hi ha qui les enveta per fer gresca,

o bé el qui es queda a casa torrant pá.

-Una ampla i groixuda riallada es
el comentari brutal que ell me-
teix posa a les seves paraules.

Y segueix: ...

...!pero nosaltres anem fent la llesca

a tot el que veiém passar!

El Vell Firaire:

Doncs anéu prompte a fer-la a un altre lloc

El Vell Pastor:

No se pas de quin pá l'havau llescada

Berta: Anéu, anéu, que no tenim pas foc

per la vostra torrada.

L'Heréu: Bé, Berta, bé. A reveure!

El Traginer: Y bon Nadal!

-S'en van. Un moment les rialles
ressonen en la fosca dels camins
blancs de neu. Despres es perden
en la nit. Digna ha tancat la
porta:

Digna:

No em plau pas pél jovent aquesta vida.

A mi em sembla que un jove ha de ser mes com cal.

El Vell Firaire:

Ui ! Els joves d'avui tots son mentida.

Jo em recordo de cuan era fadri.

Llavors teniem tots altra fal-lera

Quan estimavem no ho gosavem dir,

i ara es diu i s'estima de qual sevol manera.

Berta:

Que hi farém ! El mon cambía.

El Vell Pastor:

~~Peró~~ fém com els de Jerusalem:

ens fadiguém fent via

i com més aném menys valém.

EL Vell Firaire:

Salút, l'amo ! En aquest vi olorós

voldria trovar justa la paraula

que es convertis en joia i en un viure amorós

per tots els que ara som aquí a la taula.

Que per molts anys la vetlla de Nadal

us dugui al cor la benaventuransa.

Jo, no. Jo nohi seré. Soc un pobre mortal,

i la vida ja em cansa.

Y a tu, Digna bomica, bona noia,

que el viure et sigui sempre triunfal,

i al fons del cor l'amor et dugui joia

clara i florida com la nit de Nadal.

Tu ets el brot sagrat d'aquesta casa,

ets bella com un somni, i tens un cor

ardent com una brasa,

i en tos ulls hi ha la llum dels ponents d'or.

Oh, si no fos per retreure l'insignificança

d'aquesta joia que suara t'he dat,

pero si en tes mans brilla com la esperança,

que cor endins sigui felicitat.

Digna:

Mercés, oh vell Firaire !

Ara sento mes fort el meu pressentiment.

-Amb la veu i l'esguard d'una
il·luminada, tota somriure i res
plandor, diu les paraules segü-
ents que els altres, sobretot els
hostalers, gent masa arrelada en
la miseria de la terra, escolten
extranyats.

No, no; no trigará pas gaire
a venir aquell meu sant adveniment.
Els camins de la vida, que seguia
amb el meu pare, quasi els he oblidat:
sols en sé la cansó qu'ell cantar solia,
i encar a trossos, com un vas trencat.
Y avui aquesta tarda
he sentit que passava un vianant
i deia la cansó, tan dolça que feia basarda,
i en mon cor tot avui va ressonant.
Y em sembla que em diu: Segueix-me! Vina!
T'ensenyaré els camins del viure clar!
Y sento com el seny se m'ilumina
i el cos pren força per a marxar enllá.
Em deia la cansó: La vida es clara,
i tu has vingut al mon per a fruir.
Segueix-me ! Promte ! Vina ! Ara !
que jo t'ensenyaré el cami !
Si sabessiu com ho era de exquisida
la cansó del meu pare que el vianant ha dit !
A dintre la cansó hi he vist tota la vida,
i una llum de misteri m'ha estremeit

El pobre de camins:

Els camins i els cantars son germans.

Una cançó

es sempre pels humans

la mes bella i traidora temptació.

Per haver escoltat, al passar,

una véu que cantava,

la donzella ha deixat una llar

i en el mon es llensava.

El vell firaire:

Deixem-nos de cançons ! Que per molts anys

aquesta noia ermosa

sigui pau en la llar i allunyi sempre els.

El vell pastor:

Vaja, i que us sigui ben agraosa

la vetlla de Nadal.

Ara, companys, a la missa del gall

qu'el bon Jesus ja espera les nostres presentalles

El segon pastor, sornaguerament:

Rés, som al ball i havém de seguir el ball

El rabadá:

Aquets vellots sempre estan per rondalles.

-Van prenent les seves presenta-
lles els uns, les seves mercade-
ries els altres, i surten pel fons

El vell pastor: Santa nit !

Els demás pastors: Santa nit !

El vell firaire: Felis Nadal !

Digna, en el llindar de la porta del fons:

Que la vida us sigui falaguera.

El pobre de camins:

Que el vostre Deu us lliuri de tot mal

Berta:

Fins a un altre any !

El rabadà:

A reveure, hostalera !

-Les véus es perden en la nit. Un moment. Joan L'hostaler, ha anat a tancar la porta del fons. Ara ell i Digna es dirigeixen a primer terme on hi han Berta i El pobre de camins.

Berta, a El pobre de camins:

Bon home, quan volgueu anar a dormir,
teniu la cambra apariada.

El pobre de camins:

Jo dormo sempre vora del camí.
Si us plau, dormiré aquí a la portalada

Digna:

Dormir vora el camí ! Quina cosa qu'heu dita !
Qui hi sapigués dormir vora el camí !

El pobre de camins:

Tu encare ets molt petita
per sapiguer tot el que aixó vol dir.
Dormo vora el camí. Tinc el camí per casa,
i vaig aixís a la bona de Deu.

-Davant una mirada de desconfiança de Berta, afegeix

peró soc bó i tinc un cor de brasa
que va escalfant la vida i font la neu !

L'hostaler Joan:

Y doncs, sou desgraciat en vostra vida ?

Heu sofert molt en aquest mon ?

El pobre de camins, amargament:

La meva vida es una mentida,
 però les altres vides també ho son.
 Em vaig casar i la sort em fou adversa.
 El desengany em deixá corferit.
 Ella era un ánima perversa,
 un cos bell sense gota d'esperit.
 Aleshores la vida m'era amarga,
 vivia eternament en un morir.
 Ara segueixo el mon, portant la meva carga,
 sens nord ni fita, sense cap cami.

-Amb el seu to amarg de sempre,
 mes accentuat ara per la evocacio-

Quan un hom perd totes les il·lusions
 i en lloc de cor sols porta una desferra,
 i que li es caure al fons de tots els fons
 si el pitjor fons es la terra !

-Una pausa molt breu-

Tan bó com es l'amor i per mi tan dolent !

-Vencent la seva emoció, diu ara
 en un tó amarc i cruel:

Bé, vaja, no hi pensém. Em sento amb el cor fort.
 Y captaire i perdut, i eternament gement,
 péls altres com per mi també vindra la mort.

Digna, amb un gran fervor que li encen els ulls i li posa tremolors en la veu:

Oh, l'amor sempre es bó. Quan no es bó no es amor.
 Jo se que un jorn vindra per mi,
 m'abrigará sota el seu resplandor

i s'em emportará pél seu cami.

Un cami clar, cami florit d'estrelles,
cami de goig insospitat.

Al nostre entorn les coses semblaran més belles
plénes d'aquella dolça claretat.

-Amb una passió, amb una exalta-
ció estranyes-

Vindrà ! Vindrà ! Jo ho sé bé, ho sé de cert !

Ara sento la vida mes bonica,
com el ressó d'una cansó qu'es perd
de mica en mica.

Vindrà ! Vindrà !

-Se senten en aquest moment uns
trucs a la porta del cami. Tots
els ulls se giren amb pasme
vers aquesta porta. La noieteta, al
primer truc ha llençat un ai ! i
s'ha dut les mans al cor.

Una pausa no massa breu. A la fi
L'hostaler Joan, plé de rezels
que no sab explicar-se, va a obrir.
En el dintell de la porta, sobre
el fons ingenu del paissatge ne-
vat, apareix El Vianant Misterios
Es un jove, un adolescent gairebé
Sota les ales del capell s'ence-
nen els cabells color d'or i els
ulls color de mar. Malgrat la se-
va apariència mortal, hi ha en ell
un aire de irrealitat i de mis-
teri.

Davant l'esguart anhelant de la
gent de la casa, ell, lentament,
s'espolsa la capa i el capell
blancs de neu. Despres, avensant un
pas, diu:

El Vianant Misterios:

Bona nit de Nadal.

M'he perdut pel cami. Si aquí s'em acollis...

La nit seria bona prop d'aquest fogueral
i es aspra i trista sota del cel gris.

L'hostaler Joan:

Entréu, entréu.

-Tanca la porta reba el Vianant,
qu'es ja dintre la casa.

El Vianant Misterios:

Tinc les mans enrampades

i la fredor del mon m'ha deixat el cor sec.

El Pobre de camins, al Vianant:

Em sembla que us he vist altres vegades.

Em sembla que us conec.

El Vianant Misterios:

Oh, potser si. Allà on hi hagi un bon cor

i un anima exquisida,

allà soc jo. Fijo del brill del or

perqué es mentida.

L'hostaler Joan:

Seiéu, seiéu. Voléu sopar un poquet?

El Vianant Misterios, asseient-se:

Tant se val !

L'hostaler Joan:

Digna, porta qualque cosa.

-Digna desapareix per la porta de

la dreta-

Company, avui ga forsa fret.

El Vianant Misterios:

Y el fret es lo del mon que em fa més nosa.

-Un moment-

Aquestes terres no les conec gaire,

peró m'agrada forsa el Pirineu.

Aqui tot l'aire es va tornant bon aire

i tot us parla amb una dolsa véu.

L'hostaler Joan:

Es la terra mes bella de la terra !

Aquestes valls plenes de neu

i aquest capçal grandios que fa la serra

son el bressol dels escollits de Deu.

Hem nascut catalans, forts com la penya brava,

retalls de d'aquets cims altius.

Si alguna volta la carn es esclva,

!els esperits jamai serán captius!

Aqui les feixes maduren ufanes

plenes de sol i de mil vents alats,

i aquestes terres catalanes

son plenes de sublims divinitats.

Es la terra escollida, la mes noble ,

ungida amb la puresa de la neu,

la terra que ha criat al nostre poble,

qu'es el poble de Deu !

Ara a fransa han alçat la guillotina,

peró l'ha alçat l'amor d'un poble brau

qu'es redressa contra una ma mesquina

qu'el feia vil i esclau .

Allá hi corre la sang a riarades

i propaguen pel mon la llibertat.

Aquí a tot hora tenim les mans alçades

per amparar el nostre dret sagrat.

El color de la terra es sempre el nostre:

bruns com el blat qu'es torna pá a les mans.

Duém el Pirineu al cor,y al rostre

¡l'orgull de sapiguer-nos catalans!

-Per la dreta entra Digna. Porta
un somriure als llavis,com si hi
portés una flor,i una plata fume-
janta a les mans. Deixa la plata,
amb un prró,un pá i uns coberts,
damunt la taula,i diu:

Digna:

Vos mateix,vianant.

L'hostaler Joan:

Y a reveure.

Berta:

Si, Joan. Es tart,i havém d'anar a dormir

El pobre de camins,dirgint-se al fons:

Jo prop de la porta. Sempre a geure

a vora del cami

Berta:

Digna,serveixe-li el sopar,

i tu mateixa,quan estiguis llesta.

Digna:

No us apuréu pas,mare. Es festa dema.

El pobre de camins:

Hom maldormit no fa pas gaire festa.

Berta:

Aquesta nia es tan diligenta

que no hi pensa pas mai en el dormir.

Y no s'hi val pendres-ho a la valenta,
o sinó el cós s'encalla a mig cami.

El Vianant Misterios:

La joventut no te mai son ni gana.

Berta:

Perqué no pensa mai qué pot passar.
El jove venç i tot la tramontana,
peró el mal de cap li surt al endemà.
Ja ho sé que cal ser ardit tota la vida,
i diligent, i bon trevallador,
pero, fill meu, les coses colen mida
i ella trevalla massa. A mi em fa por.
Sopéu de gust, vianant. A reveure.

El Vianant Misteriós:

Santa nit.

Digna:

Santa nit.

L'hostaler Joan:

Avant.

Berta:

Avant.

-L'hostaler Joan ha despenjat una
llumenera. Ara ell i Berta enfi-
len l'escala de les cambres altes
i desapareixen.

Una pausa.

El pobre de camins, com un gos fi-
del, s'ha estirat prop la porta
del fons, damunt unes mantes i u-
nes saques. El Vianant Misteriós,
que s'ha assegut a taula, prop de
la llar, diu ara a Digna:

El Vianant Misteriós:

Séu aquí un poc, si acás et plau de seure.

será més bó el menjar si et tinc aquí al devant.

-Digna, silenciosa, com subjugada,

s'asséu a la taula davant del

misteriós personatge.

Aquest, contemplant les flames,

diu:

Després d'haver passat tan fret a fóra,

perdút en la foscor de tans camins,

¡com es beata i deliciosa l'hora

qu'es passa vora d'un bon foc de pins!

Recordo que fa poc

m'ajupia dessota de la neu,

i ara m'escalfa el foc

com si talment fos un petó de Deu!

Les meves mans poden tornar

a tenir un gest de regraciaments

dessota aquesta llar

on crema un foc de pins i de sarments.

Y la veu del amor

que l'ivern atuía,

ha despertat amb l'escalfor

i s'ha encés en un flam d'alegria.

Beneít sigui l'harbre que es fa foc

per retornar-nos a la vida

poc a poc

Que sa flama mai sigui extingida!

-Un moment. El Vianant es gira

a la noieta

Escolta, donzelleta escotolida,
 qu'ets bella com no n'he vist mai cap mes,
 i et trôves a les portes de la vida
 i encar no sabs quin es el goig d'un bes.
 Perqué essent tan bella i tan graciosa
 vius amagada en eixa solitud,
 i tan gentil i tan ermosa
 colgues aqui la teva joventut?
 Que no et plauria veuret tota pléna
 d'un amor que fos fé i flama dintre teu
 i et fes forta i ardida i amb l'anima serena
 com posseïda per l'esperit de Deu?

Digna:

Si que em plauria viure aquesta vida,
 pléna del flam sagrat que vos diéu.
 Pro i si el que crec amor es sols mentida
 i en lloc de joia em resulta créu?

El Vianant Misteriós:

Oh, jo se bé que l'amor veritable
 es lluminós i clar i blanc com la neu,
 i s'entafura als cors com un diable
 i hi deixa goig de Deu.

Digna:

Y si vingúes en mi com un Deu sant,
 dolç, falaguer, eternidor i amable,
 i a mida que en mon cor anés entrant
 es tornés un diable?

El Vianant Misteriós:

No, no, l'amor diable no ho pot ser.
 L'amor es sempre cosa bona.

Converteix l'home fals i el fa sincer,
i a la dóna la fa encar més dóna.

Digna:

Jo aniria pel mon amb els ulls clucs
si trovava l'amor que el cor espera,
l'amor que em deixa amb els sentits porucs
i crema en mi com una gran foguera.

El Vianant Misteriós:

Vols venir amb mi? Jo et portare a la vida
i al amor que no sab rés del mal.
Els camins del teu viure seran una florida
de blavor i d'estrelles de Nadal.

Digna, guanyada per l'encis de les paraules del vianant:

Y qui sou vos que savéu parlar aixis?

El Vianant Misteriós:

Oh, jo qui soc! No sabia pas dir-ho.
Jo soc alló que els homes no han sabút definir
i de tan dir-ho no han sabút fruir-ho.
Jo no tinc nom com els demes mortals.
No m'escauria el nom. Jo soc un altra cosa.
L'home sab bé que es home. Els homes son iguals.
La rosa es mor i encar no sab que es rosa.
Jo soc...¿com t'ho dire?l'impulsor de la vida,
el que fa brotar els arbres i fa esclatar les flors.
No conec la veritat ni la mentida
ni el riure fet de riures i de plors.
Y encare sempre faig plorar i faig riure,
i duc neguits i engunies i turments.
Jo, tal com soc, només he pogút viure
entre els mortals, dintre els seus pensaments.

Jo soc l'Amor, un vianant misteriós que passa
i s'atura una mica en cada cor.

Una mica només, doncs si s'hi atura massa
o s'endú el cor, o el cor de pena es mor.

Vols venir amb mi? Jo et portaré a la vida
i al amor que no sab res del mal.

Els camins de la vida seran una florida
de blavor i d'estrelles de Nadal!

Digna, anhelant d'emoció:

Si, si! Tu ets aquell misteri
que jo sempre he esperat.

Dintre els teus ulls no sé que déu haver-hi:

jo hi veig la llum de Deu omplint la eternitat.

El Vianant Misteriós, alsant-se i obrint els brassos que tenen un frisar
d'ales:

Benhaurada que acaves de coneixer
alló que els homes mai coneixeran.

Mira't bé, que ara ja no ets la mateixa:

la llum de Deu t'ha fet mes gran!

Digna, amb una gran emoció:

Ets el meu somni, ets la meua vida,
i, mirante, el meu cor sento mes lleu.

Potser el meu somni sigui una mentida,
pro es dolç i clar com si vingués de Deu !

-Está a punt de defallir, i El
Vianant l'ampara en els seus
brassos i la besa en la boca.
La noieta, molt pàl·lida, -tota
la sanc li ha fogit amb el bes,
es desfá de l'abrassada, i diu

amb un ampla gest:

Beneida per sempre aquesta casa,
 alberc d'un somni que s'ha fet real!
 Jo en guardaré el recort com una brasa,
 com un trocet de cel de la nit de Nadal!
 El somni dolç s'ha fet realitat.
 Adeu siau, llar beneida,
 hostel de la felicitat
 que sempre ets amagat aquí en la vida.
 Sostre que has vist cloure els ulls al meu pare,
 portal que un dia em vares obrir el braç
 per trovar un altre pare i una altre mare
 que els deixo per l'amor, que empeny mes fort el pas.
 Adeu siau, vellets ! Jo no voldria
 deixar-vos mai, pero sento dintre meu
 una força que empeny i fa fer via
 com si sigues el mateix braç de Deu !

-Ara, despres d'una pausa breu,
 es gira al Vianant, que li obre
 els brassos-

Soc per tu, Vianant Misteriós!
 Un bés teu es delícia que enlluerna.
 Aném, que si el camí es plé de dolors,
 la joia del amor es joia eterna.

El Vianant Misteriós:

Els camins del teu viure seran una florida
 de blavor i d'estrelles de Nadal.
 No sentiras mai gust de la mentida
 i en el meu cor retrovaras l'hostal

-S'en va a la porta del fons i

i l'obra de bat a bat.

El paissatge té ara un extrany resplandor meravellós: llum de la neu de la terra i de les estrelles del cel.

El Vianant pren a la donzella en els seus brassos i se la endú dient:

Anem, que el cel es clar i florit,
i aquesta nit de Deu té resplandors de dia!

-El Pobre de camins, que ha escoltat el diàleg, es redressa sobre un colze i roman així un moment. Després s'aixeca, surt al mig del camí, i crida:

El Pobre de camins:

Jo us beneixo en nom del esperit
d'aquest amor que dins la nit es guia.

-En la galeria de les cambres apareixen L'hostaler Joan i Berta, poc després.

L'hostaler Joan, baixant l'escala:

Que es això? Digna! Digna!

-Veient El Pobre de camins llevat:

On es ?

El Pobre de camins:

Ha marxat ara amb el vianant.

L'hostaler Joan, amb un gran crit:

Que ? Cap a on ?

El Pobre de camins:

Qui pot saber-ho ? Res !...

Si l'amor es guia ja saven on van.

Berta:

Que passa ? Qué hi ha hagút ? On son ?

L'hostaler Joan, amb un clam de desesperació:

La Digna ens ha marxat !

Berta, defallint:

Que ? Verge santa !

Deu meu ! Deu meu ! Y cao a on ?

El Pobre de camins:

Pel mon ! Sense camins ! Que tot es bon cami quan l'amor canta.

L'hostaler Joan:

Hem de trovar-la de tota manera !

Calgui el que calgui ha de tornar aqui !

El Pobre de camins:

Doncs no els trovaréu pas. La nit es com una ampla carretera,
pro l'amor té mes ample el seu cami.

-Els vells hostalers s'abassen
plorant a grans sanglots.

El Pobre de camins els conhorta:

El Pobre de camins:

Quan les flors del amor s'els tornaran esoinas,
i aquest riura d'avui s'els torni plor demá,
el Dolor li il-luminará les nines
i fins als vostres brassos la durá !

-Amb les amargues paraules de El
Pobre de camins, mentres el cami
s'omple d'alegria amb les cançons
dels pastors i les seves simbom-

bes i panderes,

va

caient

lentament

el

teló.